

“İŞLETME TARZI SENDİKACILIK MIADINI DOLDURDU MU? YOKSA...”*

Gaye YILMAZ**

GİRİŞ:

Bu çalışmanın amacı, ülkemizdeki adı ile “Amerikan tarzı sendikacılık” ya da uluslararası literatürde geçen adı ile *İşletme tarzı sendikacılığın (ITS) (Business Unionism)* miadını doldurup doldurmadığını ve günümüz Avrupa sendikalarının ITS'na ne kadar yakın ya da uzak olduğunu anlamaya çalışmaktır. Bu bağlamda çalışmanın içerisindeki tartışmalar ve analizler Furdeck tarafından ileri sürülen “işverenlerin artık bu tip örgütlere ihtiyaç duymadığı; örneğin, Avrupa'nın birçok yerinde işverenlerin bu sendikaları pazarlık süreçlerinde bir sosyal taraf olarak görmediği” iddiası çerçevesinde yapılmaktadır. İşletme tarzı sendikacılığın ortaya çıktığı soğuk savaş sürecinin tarihsel koşulları ve politik ortamı kadar bu sendikacılığın geri planındaki belli başlı aktörlerin ortaya attığı sorular da çalışmanın gelişimi içerisinde kılavuzluk etmiştir. AFL-CIO ve ona üye örgütler referans noktası olarak kabul edilmiştir. Bunun nedeni yalnızca AFL-CIO'nun işletme tarzı sendikacılık alanındaki en belirgin ve belirleyici örnek olması değil, aynı zamanda bu sendika üzerinden uygulamaya ilişkin oldukça geniş bilgiye ulaşılabilmeye kolaylığı olmuştur.

Çalışmanın ilk bölümünde, soğuk savaş döneminde ABD'deki politik koşul ve gerilimler iki referans örgütün arka planında incelenmektedir: UAW ve USW. İşletme tarzı sendikacılığın tanımı ve AFL-CIO'nun uygulamadaki bazı örnekleri ikinci kısımda yer almaktadır. Üçüncü kısım ise bugünün sendikacılık anlayışı ile karşılaştırmalı olarak kavramın farklı özellikleri üzerine tartışmalara ayrılmıştır.

* Mayıs 2006, (Yukarıdaki çalışma, 2004-2005 yıllarında Almanya Kassel Üniversitesi ve Belin İktisat Fakültesi'nde yaptığım yüksek lisans sırasında bu program çerçevesinde hazırladığım bir ödevin Türkçe'ye çevrilmiş halidir).

** Ekonomist, Türkiye MAİ ve Küreselleşme Karşıtı Çalışma Grubu Üyesi

İşletme tarzı sendikacılığın ABD'de Ortaya Çıkışı ve Uluslararası Platformdaki Durum

İşletme tarzı sendikacılığın (İTS) ABD'de ortaya çıkışını analiz ederken savaş sonrası dönemde kurulmakta olan uluslararası rakip konfederasyonlar arasındaki örgütsel ayrışmanın hatırlanması önemlidir. 1945 sonbaharında dünya sendikaları -komünist olanlar ve olmayanlar- birleşerek Dünya Sendikalar Federasyonu'nu kurdular (WFTU). ABD'deki Sanayi Sendikaları Kongresi (CIO) WFTU'nun bir üyesiydi, ancak daha muhafazakar olan AFL üye değildi. Marshall Planı'nın ardından artan baskı ve anlaşmazlıklar üzerine CIO ve İngiliz TUC 1948 yılında WFTU'dan ayrıldı. Bu ayrılmayı müteakiben AFL ve Batı örgütlerinin çabaları ve öncülüğü ile WFTU'ya karşı rakip bir örgüt kuruldu (O'Brien; 2000 p.536). Berlin Duvarının inşası ve Rus'ların Çekoslovakya'ya yönelmesinin yarattığı kriz ortamı da WFTU'daki ayrışmaları körükleyen nedenler arasında gösterilmektedir (Kelber; 2004).

50'lerde üretim süreçleri ve örgütlerdeki gelişmeler

Birçok iş ve devlet lideri savaş sonrası dönemde yeni bir bunalım öngörmektedirler ancak beklenen olmadı. ABD'de en yüksek işsizlik oranı 1949 yılında %5.9 idi ve bu seviye 1970'lere kadar aşılmadı (Moody; p.41,42). Bu ekonomik gelişmeye paralel olarak ABD'de sendikal örgütlülük 1950-1956 yılları arasında 3 milyon civarında büyüme gösterdi. Ancak bu süreçte ABD ekonomisi önemli bir büyüme yaşarken Avrupa ve Japon ekonomileri kötüye gitmekteydiler. Bu durum ABD ekonomisi için yeni yatırım olanakları anlamına geliyordu ve Marshall Planı bu hayali gerçekleştirecek bir araç olarak gündeme geldi. Marshall Planı'nın asıl amacı Batı Avrupa'ya ekonomik gelişme konusunda destek olarak Komünizme karşı direnebilmesi için yardımcı olmaktı. Ancak bu plan aynı zamanda çok önemli başka bir işlev de gördü ki bu da ABD'ne Batı Avrupa'ya yatırım kanallarını geniş ölçüde açmasıydı (Moody; p,44).

Tekrar CIO sendikaları tarafında neler yaşandığı konusuna dönecek olursak, 1940'lardan itibaren aşamalı olarak kurulmuş, bürokratik üstünlüğe sahip neredeyse bütün büyük CIO sendikaları hızla tek adam ya da tek parti örgütlerine dönüştürülüyordu. Anti-komünist blok, karşıtların tasfiyesini meşrulaştırdı ve tasfiye çalışması sadece sessiz kalan ya da mağlup Komünist Parti üye ya da sempatanlarına karşı yapılmıyordu (Moody; p.45). Tasfiye hareketinin en dramatik örneği Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası'ydı (UAW). Bunun nedeni UAW'ın, 1935'te kuruluşundan 1940'lara kadar uzanan politik hayatının uzun ve çekişmeli tartışmalara dayanan zengin ve demokratik bir yapıya sahip olmasıydı. 1947'de UAW kongresinde komünistlerin yenilmesiyle birlikte anti-komünist propagandayı sürdüren Reuther başkanlığa seçildi. Bu aynı zamanda CIO ve AFL'nin birleşeceklerinin ilk büyük işaretiydi. Reuther yıllık kongre seçimlerinin iptalini de içeren bir dizi yapısal değişikliği zorlayan bir programla geldi. 1949 yılında örgüt tabanındaki tepkileri bastırmak için düzenlenen yeni kongrede, demir disiplini ile çalıştırılan tamamen idari bir aygıtın ilk tasarımı yapıldı. 1951 itibarıyla Reuther tarafından şekillendirilmiş bir toplantı düzenlendi ve UAW içerisindeki muhalefet bu toplantıda yok edildi (Moody, p.47).

UAW'den farklı olarak Birleşik Çelik İşçileri (USW) tam bir bürokrasi ile kurulmuştu. USW'nin iki yıllık kongresi, UAW'deki gibi toplu pazarlık politikalarında anlaşmaya varılarak sona erdirilmedi ya da temsilciler seçilmedi. Çünkü toplu pazarlıklar işyeri düzeyinde yapılmaktaydı, yerellerin ciddi bir sözleşme yapma gücü ve özerkliği söz konusuydu. Komünistler USW başkanı Murray'i desteklemektedirler. Ancak soğuk savaşın ilk zamanlarında birçok CIO ve komünist liderinin yaptığı gibi, Murray da Komünist Parti'yi örgütten tasfiye etme yolunu seçti. Tıpkı UAW gibi komünizme karşı mücadele USW için de bir öncelikti. İTS'in ideolojisi ve uygulaması tamamen anti-komünist propaganda etrafında şekillenmekteydi.

İşletme tarzı sendikacılık üzerine yapılan tanımlamalar

Sendikal mücadeleler sürecinde birçok ve birbirinden farklı düşünce akımı ortaya çıktı. Kapitalist toplumun bütünsel resmini görenler sermayeyle sınıf uzlaşmasının mümkün olmadığını da gördüler. Böylesine radikal ve devrimci bir söylemi kucaklamayı reddeden diğerleri ise işçiler ve kapitalistlerin çeşitli mutabakatlara ulaşabileceklerini düşündüler. Bu ikinci düşünceyi benimseyenler, AFL-CIO, UAW ve Teamsters gibi sendikaların asıl temsilcileri olduğu işletme sendikacılarına dönüştüler (Neal, D.1998). Amerikan Emek Federasyonu (AFL) ilk başkanı Samuel Gompers bu tip örgütlenmeyi "saf, basit ve asıl sendikacılık" olarak tanımladı (Sims B.1992). Sims ayrıca "esasen işçilerin ve patronların işin yapılması etrafında ortak çıkarlarının olduğunu ve adil çalışma gününe adil çalışma ücreti gibi" retoriklere odaklanarak savundu.

McCarthyizm felsefesi ve bu felsefenin Amerikan işçi sınıfı üzerindeki etkileri

İTS'in ABD'de popülerlik kazandığı yıllar McCarthyizm dönemi olarak bilinir. 1950-1954 yılları arasında görev yapan bu senatör anti-komünist fikirleriyle ün yapmıştı. Bu dönemde kapitalizmin, kiliseleri, üniversiteleri ve hatta aileyi de içeren bütün kurumları anti-komünist mücadele için fikir birliği gerekliliği etrafında harekete geçmişti. "Ateist Rusya'ya karşı Hıristiyan Amerika" gibi dini motifler papazlar tarafından periyodik olarak düzenlenen dini ayinlerde sıkça kullanılmaktaydı. Kiliselere ibadet amaçlı giden halka, örneğin, "Adem ile Havva'nın cennetinde ne sendika aidatı, ne emekçi liderler, ne yılanlar, ne de hastalıklar var" deniyordu (Whitfield p.80). Amerikan işçilerine verilen mesaj açıktı: Eğer Adem ile Havva'nın cennetinde bir yere sahip olmayı diliyorlarsa sendikal örgütlere üye olmamalıydılar ya da sadece ateist komünizme karşı olduğunu açıkça deklare eden sendikalara gitmeliydiler. Böylece kiliseler, komünizme karşı mücadele görevinin önemli bir bölümünü "Dünya iki kampa bölünmüştür! Bir tarafta Tanrı'ya, İsa'ya, İncil'e ve tüm dinlere savaş ilan eden komünizmi görmekteyiz!..." gibi dini motifleri kullanmak suretiyle üstlenmiş durumdaydı (Whitfield, p.77). Öte yandan, emek piyasalarına ilişkin ekonomik analizler yapan çeşitli "bilim insanları" vardı ki bu grubun analizleri emek ve sermayeyi, çıkarları çatışma halinde olan iki sınıf olarak tanımlamak yerine yalnızca sendikaların davranışlarına dayanıyordu. Bu "bilim insanları", örneğin,

örgütlerdeki bürokratikleşmeyi pazar değişikliklerinin bir fonksiyonu olarak açıklamaktadırlar (Moody, p53).

İşleme Tarzı Sendikacılık alanındaki uygulamalar

Sınıf mücadelesi, AFL-CIO tarafından savunulan işçi-işveren ilişkileri ve işbirliğine tamamen aykırı bir kavramdır. Apolitik sendikacılık olarak da adlandırılan bu anlayışın yükselişe geçmesi politik sonuçlar vermesinin yanı sıra kendisi de politik bir tercihtir. Brezilya'da (1964), Dominik Cumhuriyeti'nde (1965) ve Şili'de (1973) olduğu gibi radikal sol hareketler güç kazanmaya başladığında İTS anlayışı en ufak seçim demokrasisini bile reddetmiş ve tercihini, askeri darbeleri destekleme yönünde kullanmıştır. Bu anlayış kendisini, Amerika'nın küresel ölçekte hakimiyeti ve üretim araçları sahiplerinin işçiler karşısındaki ekonomik hakimiyetine yaslanan devletlerin ve seçkinlerin tarafında konumlamıştır. Benzer biçimde, örneğin, Amerikan Emek Federasyonu'nun (AFL-CIO) savaş sonrasında Avrupa'da yürüttüğü komünizm karşıtı faaliyetleri ABD'li iş adamları tarafından finanse edilmiştir. Kaldı ki bu faaliyetlerin aslında birebir ABD sermayesi tarafından tasarlandığı ve Avrupa sermayesi tarafından desteklendiği de bilinmektedir. Trajik bir biçimde, AFL-CIO'nun emek güçlerinin sağcı hükümete karşı mücadele ettiği ve merhametsiz bir biçimde bastırıldığı dönemde El Salvador'daki tutumu da aynı olmuştur. Kore Sendikalar Federasyonu, Brezilya Genel Emek Konfederasyonu ve Jean-Claude Duvalier yönetimindeki Haiti Sendika İşçileri Federasyonu örneklerinde de olduğu gibi ABD federasyonu sağ kanattaki hükümetlerce kontrol edilen ya da bunlardan etkilenen örgütlerden yana taraf olmuştur. Hatta Şili darbesi sırasında, AFL-CIO Şili'deki müttefiki Birleşik İşçiler Sendikasına destek verirken daha solda duran, radikal sendikacılara arkasını dönmeyi tercih etmiştir (Sims B. 1992). Amerika deneyiminde ise, yabancı emek hareketleri, göçmen işçiler tarafından oluşturulan birlikler, hem de "uluslararası dayanışma" adına, Amerikan hükümetlerinin ve sermayesinin ihtiyaçlarına cevap verebilme noktasında şekillendirilmiştir. Bu anlayış çerçevesinde, örneğin AFL temsilcisi Brown, Ekim 1945'te Paris'e vardığında görevlilere şöyle demiştir: "Fransa ve İtalya'da komünist olmayan örgütler inşa etmek ve Fransa'da CGT'yi¹, İtalya'da ise CGIL'i² zayıf düşürmek istiyorum."

Dave Neal, ITS'ların işçileri birbiri aleyhine kısıktığını belirtmekte, "eğer bir ITS'da bulduysanız örgüt içerisinde daha düşük ücretli genç işçilere karşı daha deneyimli yüksek ücretli işçileri kayıran ciddi bir hiyerarşiyle karşılaşacağınızı bilmelisiniz" demektedir (Neal D., 1998). Bu tip sendikalarda hiyerarşik anlamda birçok seviye bulunmaktadır, çünkü ITS'larda bütün karar alma faaliyetleri işçi liderleri tarafından yürütülmektedir. Tabandaki üyelerin kararlarda hiçbir müdahalesi söz konusu olamamaktadır (Marxist.com).

- 1 CGT: Fransız İşçi Sendikaları Konfederasyonu, o dönemde ülkedeki sol işçi örgütlenmesini temsil ediyordu.
- 2 CGIL: İtalyan İşçi Sendikaları Konfederasyonu, söz konusu dönemde ülkedeki en sol işçi örgütlenmesiydi.

İTS'lar, işverenlere, işçilerin çalışmaya devam edecekleri yönünde güvence verirken karlar sessiz sedasız iş verenlerin cebine akmaktadır. Yerleşik ve güçlü bürokrasileriyle artık İTS'ların bizzat kendileri birer işletme konumuna gelmişlerdir ve yıllardır sürdürdükleri tavırları, etkisiz ve kendi kendisine hizmet veren kurumlar haline gelmelerini sağlamıştır (Neal D.,1998). Kim Moody'e göre: "nasıl adlandırırsanız adlandırın İTS'ların temel özellikleri: Yukarıdan aşağı örgütlenme, kapalı kapılar ardında müzakereler, Demokratik Parti'ye bağlılık (ABD de), örgütlerin maddi mülkiyetine ve biriktirilmiş servetine karşı bir fetiş, "rekabetçi" işverenler üzerinde bir yumuşaklık ve tabandakilere genel bir güvensizlik." olarak özetlenebilir (Moody K.). Cooper ve Patmore ise hizmet sendikacılığı, karar alma ya da örgütlerin stratejik yönlerini belirleme süreçlerine çok az dahil ettikleri üyelerini bireysel örgüt hizmetlerinin ve faydalarının pasif tüketicileri olarak görmektedir. Bu arada, bir parantez açarak İTS'in dünyada -görece daha az da olsa- kullanılan bir diğer adının da "Hizmet Sendikacılığı" olduğunu belirtmeliyiz. Her ne kadar örgütlerin üyelerine hizmet etmeye odaklanması ilkesel, zorunlu ve tercih edilir bir durum olsa da, burada, hizmet ile kast edilen, aslında, kar amaçlı bir işletme ile müşteri arasındaki ilişkidir. Diğer yandan, Cooper ve Patmore, sendika görevlileri ve üyeler arasındaki ilişkinin, lider konumdakilerden sorun çözücü exper ve endüstri uzmanı gibi davranmalarının beklendiği ve sendikanın bir işletme gibi sevk ve idaresinin hedeflendiği bir anlayışa indirildiğini belirtmektedir (Rae Cooper&Greg Patmore, 2002).

Yüksek düzeyde bürokrasi karşılığında örgüt için demokrasinin feda edilmesi

Hyman, milyonlarla ifade edilen örgüt tabanlarının, gerek resmi gerekse gayri resmi fakat son derece az sayıdaki liderlik kadrolarının girişimleri ve stratejik deneyimlerine bağımlı hale getirildiklerine işaret etmektedir. Hyman, aynı zamanda, böylesi bir bağımlılık ilişkisinin bilgi, deneyim ve müzakere fırsatlarını kendi tekelinde tutmaya çalışan ve bu nedenle, üyeler arasındaki kolektif ilişkileri en alt düzeye çekerek, kontrol altında tutmak isteyen bir idari kadro tarafından kasten beslenebileceğine işaret etmektedir (Hyman R.1978 p.61). Hizmet modeli olarak da bilinen İTS'lerin örgütsel taktikleri, bürokratik ve üye tabanına yabancı olmasına karşın sistem tarafından desteklendiği için kendi doğasında bir meşruiyete sahiptir (Rae Cooper&Greg Patmore, 2002). Örneğin AFL-CIO deneyiminde, gönülsüz yönetimleri ikna etmeyi amaçlayan ve koşullar gerektirdiğinde örgüt liderlerinin hala mücadele etmeyi bildiğini üyelere gösteren grevler yaşanmıştır. Bununla beraber yalnızca örgüt liderleri grev ilan etme yetkisine sahiptirler. Ne zaman örgüt tabanı böyle bir şey yapmaya kalksa bu yetki bir anda yasadışı grev olarak adlandırılmaktadır (marxist.com). İTS yönetiminin bu tip durumlarda attığı ikinci adım ise genellikle farklı görüşteki örgüt üyeleri arasında bir tartışma platformu işlevi gören yerel örgüt yayınları üzerindeki kontrolü arttırmak ve tek elde toplamaktır (Moody, p.47). Moody, 'Kontrolü elde edebilmek için lider konumunda olanların, örgüt faaliyetlerinin politik yapısı dışındaki her faaliyeti merkezileştirmek için mücadele edebildiğine dikkat çekmektedir (Moody p.48).

Sims'e göre, Doğu/Batı, komünist/"demokratik" kavramları arasındaki çatışmanın militan sosyal ve ulusalcı amaçların ve doğalarının yanlış yorumlanması sonucunda, ABD emek federasyonu adalet ve eşitlik adına kendini kavganın yanlış tarafında konumlamıştır. İki emek aktivistinin tanımlamasına göre AFL-CIO tabanından komünistleri temizleyerek ve onları diğer örgüt hareketlerinin de dışında kalmaya zorlayarak "dayanışmanın temel prensibini" çiğnemıştır (Sims B.1992).

İTS'in alternatifi olan diğer sendikacılık tiplerinin analiz edilmesi bugünkü örgütsel eğilim ve pratiklerle karşılaştırmayı olanaklı kılmasının yanı sıra, İTS uygulamaları arasındaki farklılık ve benzerlikleri tespit edebilmek açısından da önem taşımaktadır. Neal'a göre örneğin, devrimci sendikacılıkla karşılaştırıldığında İTS'in grev örgütlenmesine verdiği önem çok daha yüksektir. Devrimci sendikacılık emek ve sermaye arasındaki bitmeyen çatışmaya odaklanır ve toplumdaki tüm değerlerin emek tarafından yaratıldığı kabulünden hareket eder. Buna karşın, devrimci sendikal anlayışa göre grev işçinin son silahıdır ve en güçlü olan değildir (Neal D.1998).

Toplumsal hareket sendikacılığı, diğer taraftan, devrimci sendikacılığa bazı açılardan benzerlikleriyle kimi geleneksel değerlere dönüşü temsil etmektedir. Bu anlayış sınıflı ve işçi ve işverenin çıkarlarının birbirine zıt olduğu toplum felsefesine geri dönülmesi gerektiğini kabul eder. Her ne kadar doğrudan bir tanım yapmaktan kaçınsa ve "sınıf" kavramını pek fazla kullanmasa da işçileri, gelir ve eğitim düzeyine, çalıştığı işe ya da işsizliğine, part-time ya da tam zamanlı çalışmasına, yabancı uyruklu ya da vatandaşlığına göre ayırmadan bir bütün olarak kabul eder ve toplumdaki bütün sosyal sorunlarla ilgilidir. Bir hareket tarzında örgütlediği ve bir amacı olduğu için bu bir harekettir ve varolan sistemden çok da etkilendiği söylenemez (Furdeck C.).

Avrupa sendikaları ve işletme tarzı sendikacılık

Sermaye, uzun yıllardır İTS'in ana görüşünü disiplinli, itaatkar bir işgücü sağlamak ve toplumu istikrara kavuşturmak olarak tanımladılar. Bugünün sendikalarının gayretleri ve İTS'in özellikleri arasında birçok benzerlik bulunmaktadır. Moody'nin tanımındaki yukarıdan aşağı örgütlenme, kapalı kapılar ardında müzakereler, ABD özelinde Demokratik Parti'ye bağlılık, örgütlerin maddi mülkiyetine ve biriktirilmiş servetine ile ilgili olarak oluşan bir fetiş, "rekabetçi" işverenler üzerinde bir yumuşaklık ve tabana genel bir güvensizlik özellikleri, bugün, Avrupa'da güçlü olan birçok sendikada da mevcuttur. Finans ve sigorta şirketlerine destek sağlayan, üye kazanmak için radyo veya cd çalar dağıtan Almanya'da IG-Metal ve Hollanda'da FNV bugünkü örneklerden sadece iki tanesidir (Waddington J.; Hoffman R; Lind J. 3/1997). Dahası, Avrupa sendikalarının ait oldukları ülkelerin sosyal demokrat partileri ve Avrupa Birliği Kurumlarınca uygulanan ulusal ve uluslar arası politikalarından bağımsız hareket ettiklerini söylemek de mümkün değildir. Özellikle genişleme sürecinde eski doğu bloku ülkelerindeki sendikalarda yürütülen çalışmaların ana teması Avrupa tarzı sosyal diyalog ve endüstri ilişkilerine odaklanmıştır ki bu tam da AB ve üye devletlerde uygulanan öncelikli politikalarla paralellik

arz etmektedir. Yüksek düzeyde hiyerarşi ve bürokrasi de Avrupa'daki pek çok sendikal yapının bir diğer özelliği haline gelmiştir. Bu bağlamda yürütülen tartışmaların merkezinde, örgütlerin sürekli olarak üye kaybettiği, zayıflayan konumlarına dair cevaplarının ise ne uygun ne de tatmin edici olduğu tezleri göze çarpmaktadır. Bu sendikalar bir taraftan, tıpkı kapitalist bir işletme gibi davranmakta bir taraftan da bütün umutlarını sosyal demokrat partilerin yeniden iktidara gelişine endekslemiş görüntüsü vermektedirler (Furdeck C.).

Alman Sendikalar Birliği DGB'nin son birkaç yıldan beri başlattığı bir girişim, aslında, süreci resmetmede başka hiçbir göstergeye gerek bırakmayacak kadar çarpıcıdır. Eğitim, araştırma ve hukuk birimlerinde çalışan kadroları işten çıkararak DGB, bu üç faaliyet alanının bir işletme mantığı ile, yani kar amacına odaklanarak devam ettirilmesi için DGB Bildungsverg adıyla bir şirket kurmuştur. DGB Bildungsverg yönetimi yeni işe alınan elemanların esnek, geçici, performans dayalı ve kalite normlarına göre istihdam edildiği bu şirketin kuruluşundan beri çok iyi karlar getirdiğini belirtmektedir. Bir yönetici, artı değer sömürsüne dayalı olarak kar eden bir firma kimliğiyle, DGB sendikalarının üyelerine eğitim verilirken artı değer ve sömürünün nasıl anlatıldığı sorulduğunda "Biz artık işçilere verilen eğitimlerde bu tip konulara hiç girmiyoruz" yanıtını vermektedir (Yılmaz, G. 2005).

Yukarıdaki örnek, sendika içi demokrasi açısından analiz edildiğinde, bir sendikanın en alt düzeyde demokratik olarak kabul edilebilmesi için bile üst organizasyonca alınan böyle bir kararın tabanda uzun süre, enine boyuna tartışılmış olup olmadığına bakılır kuşkusuz. Tek tek kişiler üzerinden yapılan basit bir araştırma sonucunda, bu konunun örneğin IG Metal tabanında değil tartışılmak, gündeme bile getirilmediği anlaşılmaktadır (DISK/Gıda İş, 2005).³

Sonuç

Şurası çok açık ki işletme tarzı sendikacılık sınıf bilincini olumsuz yönde etkilemiştir. Offe ve Wiesenenthal'e göre "Belirsizlik, yabancılaşma ve fetişizm işçi sınıfının bilincini en az sömürü eyleminin kendisi kadar etkilemekte ve emek gücüne yapılan meta muamelesi onun maddi koşullarını ve toplumsal yaşam koşullarını da biçimlendirmektedir." (Offe and Wiesenenthal 1980 p.90). Bu çalışmada da aktarılan tarihsel arka planın ışığında, işletme tarzı sendikacılığın bireysel kötü niyet ya da yanlış yorumlamalar gibi yorumlanması yerine, kapitalist üretim ilişkilerinin işçi sınıfı bilinci ve kültürünü de biçimlendirdiği gerçeğinden hareketle yorumlanması daha gerçekçi görünmektedir.

Diğer yandan, İTS'in sınıf bilinci üzerindeki etkilerini sebep sonuç ilişkisi içerisinde analiz etmek daha sağlıklı sonuçlara varılmasına yardımcı olabilir. Örneğin, İTS'lerin temel sorununu üyelerine hizmet götüren kurumlar olmaları ya da çeşitli mülklere sahip olmaları ile açıklamak mümkün değildir. Çünkü bu hizmetlerin ayırım yapmaksızın bütün

3 Bkz. "AB Üyelik Sürecinde Türkiye'de Siyasal, Sosyal Yaşam ve Çalışma İlişkileri" S.105-106, 113-114, 123-124/Workshop 16-17 Nisan 2005 DISK-Gıda İş Sendikası ve Rosa Luxemburg Vakfı.

üye tabanına sağlanması ve örgüte ait mülklerin tüm işçi sınıfının yararına olacak bir şekilde kullanımı mümkündür ve bu yapıldığında bu iki konu sorun olmaktan çıkabilir. Tabanda hakim olan genel güvensizliğin sebebi de tartışılması gereken bir konudur. Bugün, işlerinin, daha doğrusu istihdamlarının güvence altında olduğunu düşünen ve gelirleri çoğunluğa oranla daha yüksek olan işçiler örgütlerden kopmasalar da sınıf mücadelesine yabancılaşmaktadır. Diğer taraftan örgütler de tek amaçları, bu, ayrıcalıklı dernek üyelerine hizmet etmek olan küçük toplum derneklerine dönüşmektedirler. Ayrıcalıklı olanları, daha yüksek ücretle, daha büyük tesislerde daha yüksek statülerle çalışanlar olarak özetlemek mümkündür. Otomobil, ev gibi mülkler edinildikten sonra sınıf mücadelesine yabancılaşma olgusu sadece "insan davranışıyla" açıklanamayacağı için sosyoloji biliminin konusu olarak tartışılmalıdır. Bununla beraber, işçilerin yarattıkları değer ile onlara ödenen ücret arasındaki ilişkiden haberdar olmamaları nedeniyle, göreceli olarak daha yüksek ücretler almaları durumunda üretim aşamasında sömürülmediklerine kanaat getirmelerinin daha kolay olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Tam da bu noktada sendika üyeleri için hazırlanan eğitim programları daha da önem kazanmaktadır.

Diğer taraftan, bugünün sendikacılığıyla İTS arasındaki benzerliklerin de ötesinde, AFL-CIO'nun Venezüella'daki son uygulamaları, bu yazının da başlığını oluşturan "İşletme tarzı sendikacılık miadını tamamlama yolunda mı?" sorusunu tartışmalı bir noktaya getirmektedir. Gerçekten de, ABD kökenli, kötü ünüyle tanınan Demokrasi İçin Ulusal Bağış Hareketi'nin Venezüella İşçileri Federasyonuna (CTV) 154,377\$'ı göndermek için AFL-CIO'yu kanal olarak kullandığının Nisan 2002'de The New York Times'da açıklanması Venezüella da büyük bir kriz yaratmıştır. CTV başkanı Carlos Ortega'nın Chavez'i devirmek için başlattığı darbe hareketinin lideri konumunda olduğu hatırlandığında AFL-CIO'nun son 50 yılda pek te fazla değişmediği, ama bunun da ötesinde İTS'nin, sermaye için hala önemli ve gerekli olduğu tespitini yapmak mümkün görünmektedir.

Kelber de "kara geçmişin" tamamen bittiği ve Amerikan emek dış politikalarının şeffaf bir ortamda şekillendiği yeni bir dönemin başladığı düşüncesine şüpheyle yaklaşıması gerektiği uyarısını yapmaktadır. Korku ve şüphelerden kurtulmak için geçmiş ile bugün arasında karşılaştırmalar yapılmalıdır ve ne yazık ki böyle bir karşılaştırma yapıldığında fazlasıyla benzerlikler bulunduğu dikkat çekmektedir." Kimileri "komünizm tehdidinin" son bulmasından sonra bu tip sendikacılığa artık ihtiyaç duyulmadığını savunsa da kapitalizm var olduğu sürece iki sınıf arasındaki çatışmaların sınıfsız topluma ulaşana dek süreceği unutulmamalıdır. Ayrıca, işletme tarzı sendikacılığın kapitalizmin ihtiyaçlarına çok iyi hizmet ettiği de ispatlanmıştır (Kelber, 2004/6).

Emek hareketleri sadece işletme tarzı sendikacılığa karşı değil, bilinç bulanıklığı yaratacak her türlü taktiğe karşı savaşmalı ve daha bütünsel bir stratejiyi hedeflemelidir. Devletin sınıfsal karakteri, dinler vb. kavramların bilinç üzerindeki yansımaları bu stratejilerin ayrılmaz hedefleri olmalıdır.

Yazıda kullanılan kısaltmalar

İTS	İşletme Tarzı Sendikacılık
AFL-CIO	ABD Emek Federasyonu(AFL)-Sanayi Sendikaları Kongresi(CIO)
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
UAW	Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası (ABD)
USW	Birleşik Çelik İşçileri Sendikası (ABD)
WFTU	Dünya Sendikalar Federasyonu
TUC	İngiltere Sendikalar Konfederasyonu
CGT	Fransız İşçi Sendikaları Konfederasyonu
CGIL	İtalyan İşçi Sendikaları Konfederasyonu
FNV	Hollanda Sendikalar Konfederasyonu
AB	Avrupa Birliği
DGB	Alman Sendikalar Birliği
CTV	Venezuela İşçileri Konfederasyonu

KAYNAKÇA:

- DİSK/Gıda İş, 2005 *AB Üyelik Sürecinde Türkiye’de Siyasal, Sosyal Yaşam ve Çalışma İlişkileri*, Yayınlayan DİSK/Gıda İş ve Rosa Luxemburg Vakfı Eylül, 2005
- Erd and Scherrer *Unions – Caught between Structural Competition and Temporary Solidarity: A critique of Contemporary Marxist Analysis of Trade Unions in Germany* by Rainer Erd and Christoph Scherrer, British Journal of Industrial Relations
- Furdeck C. *Conference Workshop on Social Movement Unionism* by Connie Furdeck, <http://www1.minn.net/~nup/workshop.htm>
- Hyman R.; 1978 p.61 *The Politics of Workplace Unionism: Recent Tendencies and Some Problems for Theory*, Richard Hyman, BSA Industrial Sociology Conference/Birmingham, spring, 1978
- Kelber; 2004 *AFL-CIO’s Dark Past(3) U.S. Labour Secretly Intervened in Europe, Funded to Fight Pro-Communist Unions*, by Harry Kelber, November 22, 2004, <http://www.laboreducator.org/darkpast.htm>
- Kelber; 2004 *AFL-CIO’s Dark Past(6) Do Solidarity Center’s Covert Operations Help American Labour on Global Problems* by Harry Kelber, December 13, 2004 <http://www.laboreducator.org/darkpast.htm>
- Marxist Com. *In the Cause of Labour, Chapter 18, Business (Unionism) a usual-* www.marxist.com
- Moody K. *The Business Union Short-Cut: When will we learn?* By Kim Moody http://www.laborers.org/Labornotes_226.html
- Moody; p.41-42,53 *The Making of Modern Business Unionism*, Kim Moody pp.41-69 47, 48
- Moody, 2000 *Business Unionism Still Rules, New Politics*, vol. 7, no. 4 (new series), whole no.28,Winter,2000,KimMoody <http://www.wpunj.edu/~newpoll/issue28/moody28.htm>
- Neal D. ; 1998 *Business Unionism vs. Revolutionary Unionism*, 1998 by Dave Neal <http://www.cat.org.au/a4a/union.html>
- O’Brien; 2000 p.536 *Workers and World Order: The Tentative Transformation of the International union movement*, Robert O’Brien, Review of International Studies, 2000
- Offe and Wiesenenthal; 1980 *Two Logics of Collective Action: Theoretical Notes on Social Class and Organizational Form*, Claus Offe, Helmut Wiesenenthal, University of Bielefeld, Political Power and Social Theory, Volume 1, pages 67-115, ISBN: 0-89232-115-6
- Rae Cooper&Greg Patmore, *Trade Union Organising and Labour History*, Rae Cooper and Greg Patmore

2002 Special edition of Labour History, November 2002, Volume.83 <http://www.historycooperative.org/journals/lab/83/cooper.html>

Sims; 1992 *U.S. Labour's Own Central Intelligence Agency/ Reviewed by Bob Mattingly: Workers of the World Undermined: American Labor's Role in U.S. Foreign Policy*, By Beth Sims, South End Press, Boston, MA, 1992. : http://www.socialistviewpoint.org/sum_02/sum_02_26.html

Waddington J.; Hoffman R.; *Trade Unions in Europe*, Transfer 3/97, Jeremy Waddington, Reiner Hoffman, Jens Lind, May.2002, Petrol-Is Publications no. 76 Turkey
Lind J. 3/1997

Yılmaz, G. 2005 Nisan, 2005 Sendikal Stratejiler Ders Notları içinde
Whitfield; p.80,77 *The Culture of the Cold War: Praying: God Bless America*,
<http://www.colorado.edu/ReligiousStudies/chernus/4820-ColdWarCulture/Readings/PrayingGodBlessAmerica.pdf>